

Вчера, 17 април 2013 г., комисията по досиетата официално [обяви първите си две решения](#) за сътрудниците на комунистическите тайни служби сред кредитните длъжници. Едно от по-известните имена в списъка е това на

Младен Мутафчийски.

Той е привлечен през 1980 г. секретен сътрудник на

[Първо главно управление](#)

на ДС (разузнаването) под псевдонима „МИХАЙЛОВ“. След това, през 1983 г. е оформен като ОРОН – оперативен работник на обществени начала. В годината на вербовката му – 1980 г. – той е изпратен като инженер в Етиопия за строежа на обект „Посолски комплекс“. През 1983 г. е преназначен за пълномощник на „Кинтекс“ в Адис Абеба до 1987 г. От края на 60-те години „Кинтекс“ е външнотърговското дружество, което осъществява оръжейната търговия на НРБ. В края на 80-те години Мутафчийски е назначен за ръководител на фирмата „Тератон“, която се занимава с инженерингова дейност, но също така се намесва с схемата за търговия с ембаргови стоки.

След промените Мутафчийски развива самостоятелен бизнес. Собственик е в множество фирми, свързани с туристическия бизнес по българското Черноморие. До 2009 г. е в ръководството на „Слънчев бряг“ АД, а след напускането му в различни публикации в пресата се сочи, че активите на дружеството са източени. Името му нашумя през септември 2008 г. след побоя на главния редактор на сайта „Фрог нюз“ Огнян Стефанов. При старта Мутафчийски е собственик на електронно издание, а Стефанов е негов съдружник.

Следващият текст е посветен именно на дейността на „Тератон“ под ръководството на Младен Мутафчийски. Текстът е част от разследването на [журналиста Христо Христов](#) за източването на българските капитали зад граница в книгата му [„Империята на задграничните фирми“](#) (2009).

В разследването са цитирани показания на Мутафчийски пред прокуратурата по следствено дело № 4/1990 г. за причините за икономическата танастрофа от управлението на БКП. Мутафчийски е разпитван в качеството си на свидетел по едно от направленията на следствието, а именно направление „Скрит транзит“, евфемизъм на официалната държавна контрабанда по време на управлението на БКП.

През 1989 г. се появява още една задгранично дружество, чрез което основната фирма за държавна контрабанда „Икомеv“ разширява схемата на дейността си, включително и за операции по държавната контрабанда. В справка на Второ главно управление на ДС и на Четвърто управление на ДС от май 1989 за „скритата транзитна търговия“ е изтъкнато, че с цел улесняване на задграничната дейност на „Икомеv“ е създадена брокерска фирма в Швейцария с директор Никола Попов – бивш зам.-директор на Българската търговско-промишлена палата и зет на Андрей Луканов.

Връзката „Икомеv“ – „Гардаг“ – „Тератон“

Името на въпросната фирма е „Гардаг“ и въпреки швейцарската ѝ регистрация седалището ѝ се намира във Виена. Тя е създадена с български капитали, но не е установено на коя организация, кога и по силата на какъв нормативен акт на Комисията за икономическо и научно-техническо сътрудничество на Министерския съвет (КИНТС) или Министерския съвет. При извършена оперативна проверка по т.нар. скрити (секретни) фондове в Българската външнотърговска банка (БВТБ) е установено, че на името на Никола Попов има открита партида, по която е засечено движение на крупни суми във валута. „Гардаг“ се използва от „Икомеv“ по различни сделки. Тя се явява получател на среброто от българския стратегически резерв, което БВТБ продава на Запад чрез „Икомеv“.

При извършена проверка в Министерството на външноикономическите връзки (МВИВ) в касата на Александър Парушев, бивш началник на отдел „Специфични външнотърговски сделки“ във ведомството, впоследствие директор на задграничната

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 18 Април 2013 13:08

фирма „Ардекс“ – Швейцария, е иззета докладна записка от 10 октомври 1989 г. от директора на представителството на „Икомеv“ в София Божидар Йорданов до министър Христо Христов. От нея става ясно, че с поверителна докладна записка от 17 ноември 1989 г. е разрешено на търговския екип на „Икомеv“ да премине на задгранична работа към фирмата „Гардаг“ – Швейцария, чрез „Техноимпекс“. Служителите му получават валутни заплати и времето за престой в България се счита за задгранична командировка. С документа генералният представител на „Икомеv“ е поискал договорът за задгранична работата по-нататък вместо от „Техноимпекс“ да се изпълнява от фирмата „Тератон“ – София. Министър Христов е резолюирил докладната със „Съгласен“. С включването на „Тератон“ линията „Икомеv“ – „Гардаг“ прераства в триъгълник.

Създаването на „Тератон“

„Тератон“ по това време също е нова фирма. Предложението за създаването ѝ е на Димо Йончев, председател на СО „Битова електроника“ – Велико Търново, до министъра на икономиката и планирането Стоян Овчаров от юли 1988. Учредена е през октомври 1988 със заповед на Йончев, а името „Тератон“ е съкращение от абревиатурата на “телевизия, радио и тон“. Вписана е в регистъра на Търговската палата на 16 януари 1989 с решение №284 като самостоятелно юридическо лице – търговско предприятие в системата на „Битова електроника“.

Предметът ѝ е търговска и инженерингова дейност в страната и в чужбина в областта на битовата електроника и друга електронна техника. „Тератон“ притежава утвърдено от министър Христо Христов разрешение за продажба на ловно, декоративно и спортно стрелково оръжие, както и правото за осъществяване на внос на ембаргови стоки и технологии. Тя има статут на ВТО първа категория при реализиране на специфична външнотърговска дейност. В нея работят редица бивши служители на МВР. Уставният ѝ фонд възлиза на 79 000 лева, а неин генерален директор е Младен Мутафчийски (1951).

Ролята на Младен Мутафчийски

Той е завършил ВИАС, специалност „Строителен инженер“, и следдипломна квалификация по външна търговия. В периода 1974-1979 г. работи в сдружението за представителство на чужди фирми и търговско посредничество „Интерпред“ като специалист в отдел „Контрол, координация и информация“. От 1980 г. до 1983 г. е инженер в Етиопия на обект „Посолски комплекс“. Същата година е преназначен за пълномощник на „Кинтекс“ в Адис Абеба до 1987 г. След завръщането си в България продължава работа като главен специалист в Пета дирекция на „Кинтекс“ – „Инженерингова дейност“.

От едно писмо на Младен Мутафчийски до министъра на МВИВ се добива представа за бизнеса и за кръга от фирми, с които „Тератон“ осъществява търговски сделки. Той докладва, че „особено се засили работата по компютърни доставки, летателни машини, строителна и транспортна техника, като операциите се извършват главно със Съветския съюз съвместно от „Гардаг“ и тясно свързаните с нея фирми ТКМ – ФРГ, „Клеримекс“ – Австрия, и „Роуматимпекс“ – Ливан“. ТКМ – ФРГ, и „Клеримекс“ – Австрия, получават официално разрешение от българските власти да организират свои представителства в България.

Именно търговията с ембаргови технологии в областта на електрониката е причината „Икомев“ да потърси контакт с „Таратон“. Младен Мутафчийски разкрива подробности от връзката на „Тератон“ с „Гардаг“ и „Икомев“. Неговата първа среща с генералния представител на „Икомев“ Божидар Йорданов е през октомври 1989 г. На нея Йорданов е придружен от двама служители на ДС – Четвърто (икономическо) управление, единият от които обслужва „Кинтекс“:

Предложението на „Икомев“ към „Тератон“

„Йорданов обясни, че причината за интереса му към „Тератон“ е нашата специализация в областта на електронната техника – търговска и техническа. Той предложи „Тератон“ да представлява част от служителите на „Гардаг“ – Цюрих, Швейцария. Седем души на брой, български граждани, ръководени от него при извършваната от тях дейност по внос, износ, реекспорт на електронна техника, като искаше да ползва „Тератон“ за търговски и технически консултации”, посочва Мутафчийски при един от разпитите си като свидетел от прокуратурата, която разследва „скрития транзит“ по дело №4/1990 г. за икономическата криза от управлението на БКП.

За прехвърлянето е необходимо разрешение от МВИВ. Йорданов издейства такова. То се съдържа в негова докладна записка №12 от 10 октомври 1989 г., парафирана от министър Христов на 4 ноември 1989 г. Седем служители, сред които и бивши кадри на „Кинтекс“, са преназначени на задгранична работа към „Гардаг“. Сключват се паралелни договори между „Гардаг“ и „Техноимпекс“ и „Гардаг“ и „Тератон“. Мутафчийски посочва:

„От докладната на Йорданов до министър Христов научих, че министърът е разрешил търговският екип на „Икомев“ да премине на задгранична работа към „Гардаг“ чрез „Техноимпекс“. От това именно разбрах за съществуването и дейността на „Икомев“, работеща със същия търговски екип на Божидар Йорданов до 1987. „Тератон“ не е бил запознат с много от аспектите на дейността на „Гардаг“.

Какво се случва след изтичането на едногодишния договор между „Гардаг“ и „Тератон“? „Служителите на „Гардаг“ – Йорданов и групата му, дойдоха и обявиха, че вече представляват крупни чуждестранни фирми от САЩ и Европа и че имат сключени индивидуални договори с тях. Предложението им беше „Тератон“ да подпише с тях договор за обслужването на тези чуждестранни фирми, представлявани от тях в България, който да включва и осъществяване на финансови услуги с водене на техни банкови сметки в български банки“⁷, допълва Мутафчийски. Ръководството на „Тератон“ смята, че това е изгодно, и подписва договор, като движението на сумите по банковите сметки се осъществява само по искане на чуждестранните партньори. Директорът на „Тератон“ пояснява: „Едната от фирмите в чужбина, която Йорданов представляваше, беше „Лотос“ във Виена и при това положение нямаха нужда от швейцарската „Гардаг“, още повече че Йорданов представляваше и две американски фирми.“

Прехвърлянето на 7 млн. долара

Връзката между „Икомев“ и „Тератон“ протича и по друга линия. Прехвърленият заем от „Кинтекс“ на стойност 7 млн. долара във вид на налични стоки на „Икомев“ впоследствие е повторно прехвърлен, този път за изпълнение на „Тератон“. През 1989 г., когато кредитът се води още на „Икомев“, МВИВ се разпорежда средствата да бъдат използвани от задграничната фирма като оборотни без определен срок за погашение. Повторното прехвърляне от „Икомев“ към „Тератон“ е разрешено от МВИВ, като

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 18 Април 2013 13:08

„Тератон“ се ангажира към резервната валутна програма на министерството със 700 000 щатски долара годишно. Фирмата ползва складовите помещения на „Икомеv“ и групата от митнически служители, които са я обслужвали. Кредитът е прехвърлен с договор от 23 април 1990 г. По това време БКП се е преименувала на БСП, а посветеният в схемите на държавната контрабанда и фирмите изпълнителки министър на външноикономическите връзки Андрей Луканов вече е премиер и управлява с първото си правителство.

Младен Мутафчийски обяснява какво се случва по кредита: „Дадохме предварително принципно съгласие. Условието на писмото от МВИВ за прехвърлянето на кредита не бяха изпълнени. БВТБ в лицето на нейния първи зам.-председател Веселин Ранков отказа да подпише изисквания се от МВИВ тристранен договор. Отпадна и задължението през 1990 г. за изпълнение от „Тератон“ на държавна задача по валутни приходи по резервната програма на МВИВ. Божидар Йорданов отказа да изготвим съвместно и да подпишем пълни инвентаризационни списъци на наличното имущество – стоките в складовите помещения, ползвани от „Икомеv“. Доколкото ми е известно, в тях са съхранявали напитки – вносно уиски, цигари внос и електроника. „Тератон“ не е получил нито цент от заема на въпросните 7 млн. щатски долара.“

При обсъждането на прехвърлянето на кредита Йорданов представя пред Мутафчийски документи за реализирани от „Икомеv“ валутни приходи в размер на 23,4 млн. долара в периода 1986-1989 г. по резервната валутна програма и обяснява, че заемът е върнат. Нито Йорданов, нито Мутафчийски обаче изясняват противоречието защо, след като приемат, че кредитът е изплатен, сключват договор за прехвърлянето му от „Икомеv“ на „Тератон“. Двамата парафират документ, по силата на който уж „изплатеният“ кредит се прехвърля от „Икомеv“ на „Тератон“. Това не би било така, ако действително задължението е изплатено. В последвалото разследване на Главна прокуратура се изяснява, че милионите валута, реализирани от „Икомеv“, са внасяни по друга сметка на МВТ и МВИВ, а не по сметката, която „Икомеv“ е имала за задължение по кредита в БВТБ.

В материалите, събрани от прокуратурата при разследването на случая, съществува и писмо от „Кинтекс“, в което се посочва, че през 1986-1988 г. „по наша банкова сметка в БВТБ са постъпили суми в лева, представляващи прехвърления валутен заем на фирма „Икомеv“, общо 9,5 млн. лева“. В бордерата е посочено „уреждане на взаимоотношения“. Според друго писмо на члена на Управителния съвет на БНБ и началник на управление „Банков надзор“ Камен Тошков (също разкрит като агент на ДС от комисията по досиетата) до Главна прокуратура от 1993 г. обаче се казва, че „до настоящия момент задължението на „Икомеv“ не е погасено, т.е. не е продадена на БВТБ валута, която да възстанови ползвания лимит“.

С аргумента, че трябва да спази изискванията на новото законодателство след 1990 г., БВТБ закрива сметките във валута, по които се води задължението. Закрити са и сметките на фонд „Заеми за оборотни средства“ на бившето МВТ, откъдето първоначално е отпуснат кредитът на „Кинтекс“.

Обясненията на Мутафчийски

Въпреки че и от „Икомеv“, и от „Тератон“ отричат да имат отношение към кредита, двете фирми продължават операцията, с която на практика се реализират продажбите на останалите в складовете на „Икомеv“ стоки по същия кредит. В едно изложение на „Тератон“ по съвместната работа с чужди фирми се посочва, че преминавайки на задгранична работа, търговският екип на „Икомеv“ не е могъл да приключи продажбата на намиращите се остатъци от стоки по митническите складове и да извърши съответното разплащане с доставчиците на тези стоки от чужбина. За целта с банково бордеро на Минералбанк от май 1990 г. са прехвърлени салда от сметките на няколко фирми.

От една обяснителна записка на Младен Мутафчийски от 1991 г. до тогавашния министър на финансите Иван Костов се разбира, че това са фирмите „Олтрейд“, „Икомеv“, „Симтекс“ и „Форико“ – по сметка на „Тератон“ в същата банка в размер на около 500 000 долара и 2,4 млн. лева. СОМАТ прехвърля по сметки на „Тератон“ 79 000 долара.

Различните превъплъщения на „Икомеv“, която в края на краищата винаги остава основната фирма за реализиране на последните „специфични операции“ на комунизма, са свързани преди всичко с особеното естество на дейността ѝ по „скрития транзит“. Това е и основната причина да се извършват периодични промени на наименованието на седалището ѝ зад граница, като „Икомеv“ преминава в „Олтрейд“, а оттам в представителство на „Гардаг“.

Привилегированото положение на „Икомеv“ позволява бърза и лесна промяна на представляващите я български предприятия. Така със санкции на МВИВ от „Интеркоммерс“ тя преминава в „Техноимпекс“, а оттам в „Тератон“. Прокуратурата също

стига до този извод. Тя приема, че за известен период от време „Тератон“ се е явил правопреемник на „Икомеv“ при използването на създадената група от митнически служители за обслужване на търговските сделки в страната. Фирмата има делови и търговски контакти с Божидар Йорданов, директор на „Лотос“ – Виена, като ползва складовите бази на „Икомеv“ в с. Лозен край София и в местността Погребите в столицата, където има стокови наличности на „Лотос“.

От всичко това се разбира, че във финалната фаза на „скритата транзитна търговия“ в МВИВ е съществувала идея дейността на фирмите от схемата на „Икомеv“ да бъде прехвърлена на „Тератон“. Вероятно поради напора на последвалите политически и икономически промени този план не се осъществява. До подписване на приемателно-предавателни протоколи и приемане и предаване на активи така и не стига. Ръководството на фирмите в лицето на Божидар Йорданов си запазва правото да се разпорежда с наличните авоари за покриване на съществуващите задължения за плащане към чужбина на наличните стоки в складовете. За стопанисването им през юли 1990 г. се сключва договор за комисиона дейност между „Тератон“ и представителя на фирмите Божидар Йорданов. Откриват се сметки на името на „Тератон“ в Стопанска банка, където се съсредоточават привлечените средства. След извършените разплащания с фирмите доставчици салдата по сметките, водени от „Тератон“, показват, че през банката са минали 2,5 милиона долара и около 90 000 лева. Тази дейност продължава до август 1991 г.

Мутафчийски: Бил съм в ДС, но не съм кредитен милионер

Вярна е информацията, че съм бил агент на Държавна сигурност за периода, както е записано – 1980-1988 г. Това съвпада с моя задграничен мандат,“, заяви за първи път след обявяването на списъка с кредитни милионери Младен Мутафчийски пред Нова телевизия. Той обясни, че е бил помолен да помогне по редица въпроси в областта на разузнаването, предвид мои контакти в страната, в която е бил (по това време той е в Етиопия, б.а.). По думите му той не е правил през годините никакви опити да залича досието си. „Знаел съм, че го има и не съм отричал никаква съпричастност“, обясни Мутафчийски.

След потвърждението на своето агентурно минало бизнесменът отрече, че е кредитен

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 18 Април 2013 13:08

милионер. „Аз недоумявам защо съм в списъка на кредитните милионери. „Балканинвест“ е изпълнявала инвестиционните си проекти в годините, когато аз съм бил в нея. Освен това кредитите са били във валута, така че не е било възможно да се стопяват дългове“, поясни бизнесменът.

„Аз не намирам такова нещо и няма нито едно обстоятелство или доказателство, което да говори, че това, че съм помагал на българското разузнаване между 1980 и 1988 г., след това да ме е направило крупен бизнесмен. Нито съм ползвал никакви суми и средства по тази схема, така че това го има във всички документи“, каза Мутафчийски

Той обясни, че до 1998 г. е бил във фирмата „Тератон“, а след като я е напуснал се е занимавал с бизнес, който е различен от този, който е имал в „Кинтекс“ и „Тератон“.

Младен Мутафчийски заяви, че никога не е крил миналото си. „Даже преди няколко години Националната разузнавателна служба (наследник на Първо главно управление на ДС, б.а.) ме награди със „Сребърна звезда“ за заслуги“, заключи той.